

ΠΡΟΣΚΛΗΣΗ

Το Πρόγραμμα Μεταπτυχιακών Σπουδών για το «*Αρχαίο ελληνικό θέατρο και την πρόσληψή του*» του Τμήματος Θεατρικών Σπουδών του Πανεπιστημίου Πατρών και ο Σύνδεσμος Φιλολόγων Πατρών διοργανώνουν την **Πέμπτη 30 Μαΐου 2024** και ώρα **19:30** στην αίθουσα του Δικηγορικού Συλλόγου Πατρών διάλεξη του διεθνώς διακεκριμένου κλασικού φιλολόγου

NIKLAS HOLZBERG

Ομότιμου Καθηγητή του Πανεπιστημίου του Μονάχου,

με θέμα:

**« Το αρχαιοελληνικό πνεύμα εναντίον του Χίτλερ:
“Λευκό Ρόδο” και Έλληνες φοιτητές στο Μόναχο 1942-43 »**

Η διάλεξη θα δοθεί στα Νέα Ελληνικά.

Ο Διευθυντής του Π.Μ.Σ.
Καθηγητής ΣΤΑΥΡΟΣ ΤΣΙΤΣΙΡΙΔΗΣ

Η Πρόεδρος του Συνδέσμου Φιλολόγων
ΧΑΡΑ ΑΝΤΩΝΟΠΟΥΛΟΥ

ΦΑΙΝΕΤΑΙ ΑΠΙΣΤΕΥΤΟ, αλλά κάποτε ως μέσο κριτικής στον Εθνικοσοσιαλισμό χρησιμοποιήθηκαν αρχαιοελληνικά κείμενα. Αυτή η κριτική είτε ασκήθηκε απευθείας μέσω αποσπασμάτων που επιλέχθηκαν και διανεμήθηκαν σε φυλλάδια είτε, πιθανώς, έμμεσα, όπως συνέβη στον χριστουγεννιάτικο εορτασμό του Ινστιτούτου Κλασικής Φιλολογίας του Πανεπιστημίου του Μονάχου. Το Πανεπιστήμιο αυτό ήταν το μοναδικό στην Γερμανία, όπου υπήρξε αξιοσημείωτη αντίσταση εναντίον του Χίτλερ. Το «Λευκό Ρόδο», που οργάνωσε την αντίσταση, εκφράστηκε μέσα από συνολικά έξι φυλλάδια, τα οποία μοίρασε από το καλοκαίρι του 1942, αρχικώς μόνο σε Ακαδημαϊκούς της πόλης και εν συνεχεία, τον Ιανουάριο-Φεβρουάριο του 1943, σε περισσότερα χιλιάδες αντίτυπα και σε άλλους χώρους. Δύο μέλη αυτής της ομάδας, τα αδέρφια Sophie και Hans Scholl, συνελήφθησαν στις 18 Φεβρουαρίου του 1943 στο κτίριο του Πανεπιστημίου, ενώ μοίραζαν ένα από αυτά τα φυλλάδια, και στις 21 Φεβρουαρίου καταδικάστηκαν σε θάνατο μαζί με τον Christoph Probst, που ήταν ο συντάκτης του φυλλαδίου. Εκτελέστηκαν την ίδια μέρα με αποκεφαλισμό. Κριτική εναντίον του συστήματος όπως την διατύπωσε η αντιστασιακή αυτή ομάδα δεν υπήρξε κατά τη διάρκεια του πολέμου άλλη σε δημόσια κείμενα. Για παράδειγμα, στα φυλλάδια αυτά υπήρχαν εκτενείς αναφορές στις φρικαλεότητες των Ναζί και διατυπωνόταν έκκληση για παθητική αντίσταση αλλά και δολιοφθορά σε όλους τους τομείς του δημοσίου βίου. [...]

Μπορεί να αναρωτηθεί κανείς ποια επιρροή είχαν τα φυλλάδια στους Γερμανούς ακαδημαϊκούς της εποχής. Οι περισσότεροι από αυτούς είχαν φοιτήσει σε ανθρωπιστικά Γυμνάσια και πρέπει να αισθάνονταν ότι απευθύνονταν σε εκείνους τα αποφθέγματα από τα προαναφερθέντα κείμενα. [...] Οι καθηγητές του Ινστιτούτου ήταν όλοι ενεργοί Ναζί. Ο τακτικός καθηγητής της Αρχαίας Ελληνικής Richard Harder επιτελούσε μάλιστα επιπλέον τον ρόλο του διοικητή του «Ινστιτούτου για την Ινδογερμανική Πνευματική Ιστορία», το οποίο είχε προβλεφθεί, με πρωτοβουλία του A. Rosenberg, να λειτουργήσει μετά τον πόλεμο ως «Παράρτημα Μονάχου» ενός Ναζιστικού πανεπιστημίου, της «Ανωτάτης Σχολής του Κόμματος». Εκτός αυτού, συνέταξε, κατά παραγγελία της Γκεστάπο, πραγματογνωμοσύνη για τα φυλλάδια πριν από την σύλληψη των Scholl και Probst.

Αλλά ήταν και οι φοιτητές του Ινστιτούτου πεπεισμένοι Ναζί; Αυτό παραμένει άγνωστο. Βρήκα όμως στα «Πεπραγμένα» μια καταχώριση, η οποία μου κίνησε το ενδιαφέρον. Είναι το πρωτόκολλο του προγράμματος του χριστουγεννιάτικου εορτασμού του Ινστιτούτου στις 16 Δεκεμβρίου, το οποίο περιείχε αρχαία ελληνικά χορικά άσματα: *Αισχύλου Επτά επί Θήβας* 720-91, *Σοφοκλή Αντιγόνη* 332-75, *Οιδίπους Τύραννος* 151-89. Και τα τρία κείμενα περιέχουν αποσπάσματα, που έχουν ιδιάζουσα σημασία στο φόντο του πολεμικού έτους 1943. Στο κείμενο από τον *Οιδίποδα*, για παράδειγμα, απευθύνεται έκκληση να γυρίσει ο θεός του πολέμου Άρης την πλάτη στην πατρίδα. Ο Χορός των κοριτσιών από τους *Επτά* μιλά για μια παλιά ενοχή και εκφράζει τον φόβο του: «τρέμω μήπως μαζί με τους βασιλιάδες της και η πόλη χαθεί η δική μας» (*δέδοικα δὲ σὸν βασιλεύσει μὴ πόλις δαμασθῆ*). Το πρώτο στάσιμο της *Αντιγόνης* ξεκινά με τα περίφημα λόγια «Πολλά τα κακά σ' αυτόν τον κόσμο, μα κανένα χειρότερο απ' τον άνθρωπο» (*πολλὰ τὰ δεινὰ κοῦδὲν ἀνθρώπου δεινότερον πέλει*). Πέρα από το γεγονός ότι εδώ θεματοποιείται το «φοβερό» στις πράξεις του ανθρώπου αλλά και οι «φοβερές» του ικανότητες, καταλαβαίνει κανείς την προειδοποίηση που υπάρχει στο τέλος του άσματος για την τήρηση του θεϊκού δικαίου σαν προειδοποίηση προς τους ανθρώπους, που είναι δεινοί (με την αρνητική έννοια της λέξης). Μπορούμε να εικάσουμε ότι οι αναγνώστες των τριών κειμένων τα διάλεξαν, προκειμένου να εκφράσουν με υπαινικτικό τρόπο πόσο συγκλονισμένοι ήταν από την αδικία και τον πόνο, που είχε προκαλέσει ο πόλεμος των Ναζί, ιδιαίτερα το έτος 1943.

Ο Niklas Holzberg γεννήθηκε το 1946 στο Dillingen της Βαυαρίας. Σπούδασε κλασική φιλολογία στο Πανεπιστήμιο του Erlangen, όπου και αναγορεύτηκε διδάκτωρ το 1972 με τη διατριβή του «Μένανδρος. Έρευνες στη δραματική τεχνική του» (*Menander. Untersuchungen zur dramatischen Technik*) και το 1979 υφηγητής. Από το 1983 έως την αφυπηρέτησή του, το 2011, ήταν καθηγητής της Κλασικής Φιλολογίας στο Πανεπιστήμιο του Μονάχου. Έχει διδάξει επίσης στα Πανεπιστήμια της Ερφούρτης, του Graz κ.α. Στα κύρια ερευνητικά του ενδιαφέροντα περιλαμβάνονται η αφηγηματική πεζογραφία και η ερωτική ποίηση.

Εκτός από τα δεκάδες άρθρα που έχει δημοσιεύσει σε διεθνή επιστημονικά περιοδικά και τους επιστημονικούς συλλογικούς τόμους που έχει επιμεληθεί, έχει συγγράψει επίσης τις παρακάτω μονογραφίες:

- *Menander. Untersuchungen zur dramatischen Technik*. Nürnberg 1974 (Erlanger Beiträge zur Sprach- und Kunstwissenschaft 50).
- *Willibald Pirckheimer. Griechischer Humanismus in Deutschland*, München (Humanistische Bibliothek I 41).
- *Der antike Roman. Eine Einführung*, München/Zürich (Artemis Einführungen 25) [²2001, ³2006; αγγλ. 1995, ολλανδ. 1998, πολων. 2003; σλοβεν. 2004].
- *Martial*, Heidelberg 1988 (Heidelberger Studienhefte zur Altertumswissenschaft).
- *Die römische Liebeslegie. Eine Einführung*, Darmstadt 1990 [²2002, ³2006, ⁴2009, ⁵2011, ⁶2015].
- *Die antike Fabel. Eine Einführung*. Darmstadt 1993 [²2001, ³2012; αγγλ. 2002].
- *The Ancient Novel: An Introduction*. Translated by Christine Jackson-Holzberg, London/New York 1995.
- *Ovid. Dichter und Werk*, München 1997. [²1998, ³2005; ⁴2016; αγγλ. 2002]
- *De roman in de oudheid*. Vertaald door Tinke Davids, Amsterdam 1998.
- *Catull. Der Dichter und sein erotisches Werk*, München 2002 [²2002, ³2003; Lizenzausgabe Darmstadt 2002].
- *Martial und das antike Epigramm*, Darmstadt 2002.
- *Ovid: The Poet and His Work*, Ithaca, NY. 2002.
- *The Ancient Fable: An Introduction*. Translated by Christine Jackson-Holzberg, Bloomington 2002.
- *Powieść antyczna: Wprowadzена*. Przełożyła Magda Wojcik, Kraków 2003.
- *Antični Roman*. Uvod. Prevedli Neža Vilhelm in Marija Neža Pirc. Uredila NadaGrošelj, Ljubljana 2004.
- *Vergil. Der Dichter und sein Werk*, München 2006 [ιταλ. Bologna 2008].
- *Ovids Metamorphosen*, München 2007 (Beck Wissen).
- *Virgilio*, Bologna 2008 (Le vie della cività).
- *Horaz. Dichter und Werk*, München 2009.

- *Aristophanes. Sex und Spott und Politik*, München 2010.
- *‘Im Esopo ich lese ...’ Hans Sachs und der Esopus von Steinhöwel, Brant und Adolphus Muling*, Göttingen 2019 (Neue Perspektiven der Frühneuezeitforschung 2).
- *Hans Sachs*, Stuttgart 2021 (Urban-Taschenbücher).

